

kar mu ne bo težko, ker ga je že itak začel pretipkavati. In tako sem Malešiču vrnil rokopis, ki ga je začel diktirati v stroj, ter mi pretipkani tekst poslal dne 8. junija 1940 z besedami: »Tako! Pošljem Vam, kakor sem obljubil, dasi bi Vam najrajši ne poslal. Trud zadnjih dni me je kakor ubil, da trenutno z delom nisem prav nič zadovoljen: kar Vam pošiljam, pač ni niti zdaleč tisto in tako, kakor sem si vse to zamislil jaz. Ne vem trenutno niti to, ali je res vse tako slabo, ali se mi le tako zdi. Najbolj me skrbi, da v naglici niti prebrati ne morem romana, da bi popravil napake, ki jih, kakor vidim jaz iz tistih strani, ki sem jih preletel z očmi, mrgoli. Pa nimam, nimam kdaj prebrati, v Železnike moram. Kakor pa že je in kakršnokoli sodbo si ustvarite o delu, prosim Vas, ne puščajte me v dvomih in negotovosti. Takoj ko preberete, mi sporočite, kako mislite o njem. Ni treba, da se na dolgo razpisujete, kratko mi lahko natipkate: Je! Ni! Bo! Ne bo! — Za belokranjsko številko »Slovenca« Vam pa pošljem lep prispevek iz svojega zgodovinskega romana. — Zvonik napik! (verz iz neke moje pesmi o Škofji Loki, s katerim sva se pozdravljala, op. ur.) Bog Vas živi! V vašem rojstnem mestu 8. junija 1940.«

To je bilo zadnje pismo, ki sem ga dobil od pokojnega Malešiča. Takoj nato je bila seja konzorcija, ki je prisodila povesti tisto nagrado, ki je bila sicer namenjena za najboljšo dramo, pa ni prišlo nobeno ustrežajoče delo. Pisatelju sem javil takoj nato telefonično v Škofjo Loko in se mu zahvalil, obenem pa mu sporočil, da mu prinesem roman v Loko, kjer ga bo v miru lahko popravljal do novega leta 1941. V počitnicah bom prišel v Loko in ga bomo skupno pregledovali. Do tedaj pa naj se spočije od napora.

Pozneje je prišel še v Ljubljano in me poiskal, kjer mi je izjavil, da je ves srečen, ko zopet lahko piše.

Med pisanjem povesti se je oglašil tudi pri dr. Justinu ter se pomenkoval, kakšno bolezen naj da svojemu junaku, da se iz nezvesti vendar le od časa do časa lahko

prebudi v polno zavest. Tudi s škofjeloškimi duhovniki (na pr. s sedanjim dekanom v Ribnici gosp. Demšarjem) se je pomenkoval o teoloških stvareh ter mu izjavil: »Hotel bi s tem romanom napisati nekaj katoliškega, kar bi bilo drugačno kot pišejo sedaj. Hotel bi dokazati, da se da napisati tudi katoliška povest.«

Toda Malešič ni mogel počivati. Ko se mu je zopet vrnila vera v pisateljevanje, ki jo je že izgubil, ni izpustil peresa. Od našega romana se je sicer odpočival, ker mu tiskopisa nisem nameraval vrniti pred počitnicami. Toda vzel je v roke svoje stare rokopise, svoje življenjsko delo zadnjih dvajsetih let — svoj vojni roman in ga začel predelavati ter mu dajati končno obliko. Imel je napisanih čez 700 listov rokopisa, torej ves prvi del: Boji ob Drini, ter tudi prva poglavja Ob Soči. Veroval je v to svoje delo in ga resno pisal, kakor je videti iz dopisov, ki jih je objavil ravnatelj Dolenec v podlistkih »Slovenca« od 16. VII. 1940 dalje. In pri predelavi prvega poglavja ga je 25. junija 1940 zadela smrt: po celodnevem delu do jutranjih ur je zapisal zadnji stavek: »Ste slišali, kako nas je pohvalil,« šel v urad, kjer ga je sklonjenega nad pisalno mizo še pred uradnimi urami zadela srčna kap. Tako je umrl on, ki je poznal samo delo: delo državi in delo poklicu, ki je služil dvema gospodoma: narodu in lepoti. »Škr-latno nebo od vzhoda do zahoda« sicer nima še tiste oblike, kakor bi jo povesti rajnki rad dal, toda z muko in veliko vere je bila pisana, in tudi mi jo berimo s tako ljubeznijo, s kakršno jo je pisal za Dom in svet. Tine Debeljak.

Namesto polemike.

Sodobni kritik planil je brez sape s srpom in kladivom nad tihe slape; nad palico jezi se potepuško:

»Kdo roma zdaj, ko grabi vsak za puško?

Ne pesnikov, nam treba je derišč!« Razumemo. Odkrit si tu, brez kape: si za predpust snel masko, tovarišč?

X.